

„Вірою ми розуміємо,
що біжи словом Божим
збудовані.”

Євр. 11:8

ВІРА Й НАУКА

109

ЛИПЕНЬ — СЕРПЕНЬ

1980

FAITH and SCIENCE

Ukrainian Religious Magazine
101 Cambridge Road, Brookhaven, Pa., 19015
U. S. A.

109 JULY — AUGUST 1980

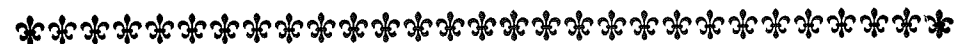
Передплата: Річна 6.00 дол.
Піврічна 3.00 дол.

Передплату посилати на адресу:

"Faith and Science"
P.O. Box 1563
Des Plaines, Ill., 60018, U.S.A.

З М І С Т

1. Величність Христа	1
2. Релігія і наука	2
3. Кінець відступника	2
4. Гостинність	3
5. До живої віри в Бога	4
6. Новонародження	6
7. Щасливі миротворці	10
8. Темрява	13
9. Другий прихід Христа	15
10. З в'язничної поезії М. Руденка	19
11. Крах епохи міфів (8)	20
12. Унікальні чуда Ісуса	27
13. Лікарня в мурашнику	30
14. Звідусіль	31
15. Сахара рухається на південь	33
16. Озон та життя	33

Величність Христа

"Наука Моя — не Моя, а Того,
Хто послав Мене".

Івана 7:16.

Давньогрецький філософ Сократ викладав своє вчення сорок років, Платон — п'ятдесят, Арістотель — сорок. Разом вони присвятили цій праці сто тридцять років.

Ісус Христос навчав тільки протягом трьох з половиною років, але вплив Його науки перевищив своїм значенням впливи тих, що вважаються найвидатнішими філософами стародавнього світу.

Ісус Христос не малював картин, але шедеври Рафаеля, Мікеланджело та Леонарда да Вінчі вийшли з-під їхнього майстерного пензля від захоплення особою Христа.

Ісус Христос не писав поезій, але Данте, Мільтон та багато інших поетів написали світової слави твори під натхненням неперевершеної краси Христа.

Ісус Христос не писав музичні твори, але композитори Гайдн, Гендель, Бетховен, Бах, Мендельсон та інші збагатили світ неземними мелодіями на славу Сину Божому.

Однак, найвеличніший чин Ісуса Христа, що став найбільшим здобутком усього людства, це — спасіння людини! Ані філософія, ані мистецтво, ані література, ані музика не в силі цього доконати. Тільки Ісус Христос має владу і міць розірвати кайдани гріха і "відпустити на волю помучених". Тільки Ісус Христос, як Однороджений Син Божий, має авторитет запевнити: "Поправді, поправді кажу вам: Хто вірує в Мене, — життя вічне той має" (Ів. 6:47).

РЕЛІГІЯ І НАУКА

Одного разу журналісти звернулись до доктора Вернера фон Брауна, який займав провідне становище в програмі вивчення й освоєння космосу, аби він відповів на питання, чи вважає він релігію і науку суперечними силами у світі, що зостануться й надалі несполучними.

Відповідь ученого виявила не тільки його особистий погляд, але характеризує домінуючий погляд вчених нашого прогресивно-го віку:

"Дві наймогутніші сили у світі — релігія і наука — визначають і формують сьогодні нашу цивілізацію. Через науку людина силкується збагнути тасмниці світобудови, через релігію вона прагне пізнати Творця. Ні одна з цих сил не діє незалежно.

Я не можу зрозуміти вченого, який не визнавав би величі Найвищого Розуму в усій системі

світобудови, так само як не зміг би зрозуміти богослова, який відкидав би прогрес науки. Релігія і наука є сестрами. Обидві вони намагаються створити кращий світ.

Природа навколо нас має більше нерозгаданих, ніж розгаданих тасмниць. Наука оволоділа вже достатньою кількістю цих природних сил, щоб обіцяти нам усім золоте майбутнє, якщо ми, люди, використаємо ці сили для добра. Якщо ж ми будемо використовувати із злими замірами, то ці сили природи, підкорені собі людиною, знищать людину.

Релігія, як наш етичний провідник, є тим кільцем, яке з'єднує разом усю нашу цивілізацію. Без цього кільця людина ніколи не досягне заповітної мети: вічного миру, миру з самою собою, миру з Богом та миру із своїми ближніми".

КІНЕЦЬ ВІДСТУПНИКА

"Не обманюйтеся, — Бог осміяний бути не може". Гал. 6:7.

Напевно, жодний інший філософ не виступав проти християнства з таким запалом, завзяттям і з такою силою переконання, як німецький філософ Ніцше.

Своєю "Генеалогією моралі" він спробував зруйнувати саму основу Христової науки про мораль. Це була найсильніша з усіх

до того зроблених спроб. Своїм вченням про "надлюдину" Ніцше намагався усунути ідеал людини — Христа.

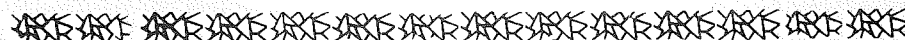
І що ж? Як відомо, наслідок виявився надто сумний. Ніцше збожеволів і закінчив своє життя у домі божевільних.

ВІРА Й НАУКА

ГОСТИННІСТЬ

"Гостинности не забувайте, бо нею деякі, не відаючи, ангелів були вгостили". Євр. 13:2.

ДО ЖИВОЇ ВІРИ В БОГА

Релігійне питання таке ж старе, як і людство, і скрізь на землі, де є лише люди, там буде існувати це питання. Не один раз це питання засуджували на смерть, але нам знову його доводилося переживати, бо воно знову й знову виринало в найбільш стихійних формах.

Що ж собою являє релігія? Якийсь нез'ясований голод у людині шукає задоволення, бо у видимому світі вона не знаходить нічого, що змогло б задовольнити його. І ось людина прагне того, щоб відшукати зв'язок з вічністю і з тим Божеством, Яке вона лише неявно або туманно відчуває. Величезне поле історії релігії з гідною подиву строкатістю показує нам, скільки різних шляхів випробовує людина у своїй релігійній боротьбі, починаючи від поганства, чудодійності відомого Симона волхва і кінчаючи вищими системами етики релігійних філософів наших днів. Але яких би строкатих зовнішніх форм не прибирали релігії, усім їм властива одна тема: як піднятися від землі до Бога? Негр анімист приносить жертви духам, поклонник Конфуція з побожністю схиляє голову над могилами своїх предків, індуїст шукає нових посвячень, єзуїт вправляє свою волю, містик шукає екстазу, філософ спекулює божественними таємницями. Але усі вони прагнуть вийти з рамок людства, пе-

ревищити свої людські сили, щоб просякнути в таємницю Бога.

Це релігійне прагнення людини гідне побожності. Коли апостол Павло стояв посеред ареопагу, то насамперед, ніж подати грекам вістку про Христа, він підкреслив їхню власну релігійність: "З усього я бачу, — сказав він, що ви дуже побожні" (Дії 17:22). Жертвник з написом "Незаному Богові" був для нього доказом того, що дух людський може відчувати Бога. Фрідріх Великий сказав одного разу, коли його назвали атеїстом: "Я не знаю Бога, але шаную Його".

Правда, це релігійне питання "своєрідне", цебто по-різному виявляється у різних народів. З цього погляду керівник "німецького релігійного руху" проф. Гауер правий, коли говорить про якийсь релігійний первісний дух в людині, образ якого залежить від раси і крові. Як хатини негрів відрізняються від хатин німців, так і храми їхні мають інші форми, і готичний собор постав не на українській або російській рівнині. Духовна пісня англійців має інший тон, аніж церковний спів німців. Форма вислову релігійної туги залежить від життєвого стилю, ритму і раси народу. Не ростуть жолуді на липі або яблука на вишневому дереві.

Так і українець мислить, роздумує, співає інакше аніж кита-

єць. Не можна заперечити того, що усяка релігія своєрідна.

У певному віці, приміром, у нижчих верствах, досить улюбленим диспутом є диспут на тему: яка релігія є правдива? Притча німецького письменника Лесінга про три обручки, що їх батько роздав своїм синам, лежачи на смертельній постелі, не кажучи їм однак, яка обручка є справжня з усіх трьох, є, для такого, що залитусь, єдиною можливою відповіддю. Але однак треба зауважити, що питання: яка релігія є правдива? є просто неправильно поставлене. Ми не можемо вимагати від релігії того, чого вона не в силі дати. Кожна справжня релігія є виявленням туги за Богом і якщо вона щиро виявляє цю тугу, тоді кожна критика шкідлива.

Але можна і так сказати, що усяка релігія — це туга людської душі за батьківщиною, але вона не є ще дороговказом у ній або виявленням того, що душа вже прийшла додому. Релігія — зітхання блудного сина, що тужить, але який ще не повернувся додому. Вона є крик із глибини, але ще не відповідь Бога.

Релігія є дія людини. Чи заглиблюється містик у свої роздумування, чи розглядає фарисей свої добрі діла, — завжди погляд скерований на те, що робить людина. "Кінець Закону—Христос". Як служіння Закону фарисея закінчується у розп'ятті Христа, так і всі релігії людства досягають своєї повноти, а також і своєї мети і свого кінця лише у Христі. Отож, Христос кінець усякої

релігії. Він приносить нам, людям, відповідь Отця, і на грудях милосердного Бога стихають зітхання людини. Тепер вона повернулася додому. "Хто до Мене приходить, — не голодуватиме він, а хто вірує в Мене, ніколи не прагнутиме" (Ів. 6:35).

Релігія родиться у болючій віддалі від Бога. Христос спасає нас від безбожжя (атеїзму). Справжній християнин знаходить повноту цілковиту у Христі і здобуває в Ньому спокій. Які б не були своєрідні "релігії", але вони є виразом того особливого, що є в людині, і не можна говорити про рід і расу у зв'язку з Христом. А через те слово Його і вістка про Нього розповсюджуються серед усіх народів. У розп'ятті Христа і колишній поклонник Конфуція, і палкий прихильник фетиша (ідола, боввана, божка), і християнський етик приходять до пізнання свого визволення Богом. Ісус не нехтує й не погорджує релігійними людьми наших днів. До них саме і стосується слово: "Коли хто прагне з вас — нехай прийде до Мене та й п'є!" (Ів. 7:37). Він дорога, правда і життя. У Ньому відкрилося нам те, що спасаюча любов Бога є властністю усіх народів. Ось чому протягом 2000 років апостоли і місіонери несуть вістку про Христа по всій землі і переживають серед усіх народів і рас обновляючу силу Христової вістки.

І тепер ми маємо багато релігій і релігійних прагнень. Але чи звернений наш зір на Христа? Де кінчається релігія, там починається віра, цебто вдячне пого-

дження з словом Божим, що звільняє нас і говорить з нами в Христі. Тоді наша туга знаходить заспокоєння. Ісус — велике Світло світу. Коли Він стає Сонцем у нашому житті, тоді усі маленькі світочі людської релігійності втрачають здібність світити. Зарозумілість фарисея, мудрість грека, земне раювання ліберала, солодкі переживання містика — усе це разом раптом блідне, коли Ісус з'являється перед нами у

живій реальності. Що ж нам тоді лишається робити? Лише вірувати! Замість того, щоб у нашій безрадності ходити навіпамачки, ми відчуваємо твердий ґрунт під ногами. Ми віруємо Його слову, що пробуває, і хвалимося: "Якщо Бог за нас, хто супроти нас?"

Христос кінець усім релігіям. Хто вірує в Нього, той стає праведним християнином, цебто робиться новою людиною й тоді живе у мирі з Богом.

В. Домашовець

НОВОНАРОДЖЕННЯ

1.

Проблема людини є найстаршою в світі. У глибокій давнині й у модерних віках виявляється необхідність докорінної переміни людини. Дехто думає, що людині потрібне тільки належне виховання; інші вказують на необхідність пізнати себе; ще інші твердять, що тільки пізнання оточення і відповідне пристосування до нього зробить природу людини благородною; а є ще такі, які настоюють, що тільки зміна оточення створить людині рай на землі. Як гірко вони помиляються і як сильно розчаровуються після усіх спроб усунути відвічну проблему людини, а саме: зло і гріх з її думок, почувань, сумління і поведінки.

За часів Христа високоосвічений чоловік, учитель Закону, який сам розглядав багато трудних справ взаємовідносин між людьми, правник Никодим, зрозумів, що всі старання людей, а в тім числі його власні намагання з метою покращання способу та якості людського життя, є цілком без успіху. Його трудність була та сама, як кожного іншого чоловіка на землі: Як спастися від нестерпних пороків у мисленні та в житті? Як визволитися від зла і від гріха? Як позбутися всього, що знеславляє, осоромлює і понижує людину? Де знайти правдивий лік на гріх?

Зрезигнований з невдачих зусиль і пошуків знайти відповідну

розв'язку так важкої проблеми, він уночі прийшов і приніс усі свої труднощі до Христа — Спасителя грішного людства. Його питання було те саме, що всіх людей: Що мені робити, щоб спастися від свого гріха та зла? Христос у відповідь дає йому фундаментальну вказівку: "Вам потрібно родитися згори!" У тих словах Христос недвозначно вчить про особисту необхідність народитися знову або наново, а з того назва тієї Христової доктрини — "новонародження".

Сутність Христового вчення про новонародження полягає в необхідності докорінної зміни особистості та характеру через надприродну дію Божого Слова та Божого Духа на духа та серце людини. Але те, що почув Никодим від Христа, уважається навіть у модерних часах просто чудом. До речі, — це є найбільше чудо, яке неодноразово стається десь на землі кожного дня протягом усіх віків християнства аж донині. Тому пригляньмося ближче до тієї важливої правди, об'явленої нам Господом Ісусом Христом.

У першій мірі, мусимо завважити, що новонародження не є звичайне природне народження, ані не є воно до нього подібне, і про це дуже скоро довідався вчений Никодим. Він думав про чудо повернення в утробу матері, але Христос пояснив йому, що те, що народжується від тіла, є тіло. А народження від тіла, за модерною наукою біології, передає генами певні якості та характеристики батьків у спадковості, які

вміщують у собі фальшивий принцип життя, мислення та поведінки. Він біблійним терміном називається — гріх. З того також батьки дуже часто можуть бачити себе в мисленні та в поведінці своїх дітей без огляду на оточення, в якому вони виховувалися. Ви напевно чули такі вислови: "Який батько — такий син!" "Яка мати — така донька!" "Які батьки — такі діти!" У тих виразах є певна доля правди, бо й Слово Боже стверджує спадковість гріха, коли устами Давида висловлено: "Отож я в беззаконні народжений і в гріхах зачала мене мати моя" (Пс. 51:7).

У дальшому, мусимо запам'ятати, що новонародження не є прийняття певної системи науки, щоб жити за її вказівками. Никодим взяв Божий Закон, його він навчав інших людей. Він знав досить багато Христової науки. Йому були добре відомі різні методи виховання людей за батьківськими переданнями свого та інших народів. Але це все не допомогло йому стати іншою, правдивою і повновартісною людиною. Він зжахнувся з безсилля навіть найкращої з наук змінити життя людини. Ту жалюгідну помилку чинять люди на протязі всіх віків, — вони повторюють її сьогодні. На початку нашого століття вихователі покладали незвичайно великі надії на модерну наукову революцію і проповідували ідеї високої освіти для кожного, щоб знищити ігнорантність і зліквідувати зло з-поміж людей. Тепер є країни, де непись-

менність майже ліквідована, де досягнули незвичайно високого рівня освіти, так що майже кожна молода людина закінчила університет або коледж і досягнула відповідний науковий рівень. Однак зло і гріх лютують, зростають і ширяться ще гірше, як будь-коли в історії людства.

У чому ж причина? Дехто думає, що до досягнення добра потрібно змінити соціальні умови. Однак чому ж тоді зло і гріх так само збільшились у країнах, де були такі побажані соціальні зміни? Відповідь на це є дуже проста: Наука не може змінити особистості ані характеру людини, бо Він сказав недвозначно: "Вам потрібно родитися згори!" Найстаранніше пристосування найвеличнішої з-поміж наук — Христової науки, до життя не є "новонародження", про яке Він говорив. Не дайте себе обманути: Христова наука не змінить вашого життя, якщо ви хочете зробити це самі своїми силами, без Христа. Безпосередня присутність і дія Христового Духа є нероздільною в системі Його науки і принципів життя. "А коли хто не має Христового Духа, той не Його" (Рим. 8:9). Якщо ви називаєте себе християнином, то чи є ви певні присутності Христового Духа у вашому серці? Чи керує Дух Божий вами на кожному кроці вашого життя? Якщо ні, то ви не маєте навіть права називатися християнином!

Ані не є зовнішня реформація новонародженням. Реформація, хоч добра й корисна, як відповідна переміна життя в позитивно-

му напрямку в середині даної організації чи суспільної системи, але в житті індивіда зовнішнє покращання манерів і прикрашення поведінки є безцінне та некорисне, коли воно має заступити глибоке докорінне духовно-релігійне переродження, бо в такому разі людина та перетворюється на дуже доброго лицеміра. Христова вимога ставить перед нами потребу цілковитої переміни серця. Вказівки годинника можемо переставляти з місця на місце до стандартного часу, але коли головна пружина його є зламана й нездатна виконувати свою функцію належно, — весь годинник не може виконувати свого призначення і потребує головної направи. Так само природа людини не направиться зовнішнім поліруванням поведінки без докорінної переміни її центрального рушія — серця.

До новонародження, за розумінням Христа, не можна зарахувати тільки зовнішнього визнання: "я — християнин", "я — спасений", "я вірую" або "я знаю". Зовнішній напис з найкращих слів не робить нікого правдивим християнином. Дати невченому науковий диплом не робить його вченим, так само записання кого до тієї чи іншої церковної організації в жодному разі не робить його християнином.

Христос сказав про це дуже докладно: "Не кожен, хто говорить до Мене: "Господи, Господи!", увійде до Царства Небесного, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі. Багато-хто скажуть Мені того дня: "Господи,

Господи, хіба ми не Ім'ям Твоїм пророкували, хіба не Ім'ям Твоїм демонів ми виганяли, або не Ім'ям Твоїм чуд ми багато чинили?" І їм оголошу Я тоді: "Я ніколи не знав вас. Відійдіте від Мене, що чините беззаконня!" (Мт. 7:21-23). Без новонародження ніхто не може чинити волі Божої; без новонародження не може ніхто любити Бога і бути Йому вірним; ані не може ніхто без новонародження жити за Словом Божим.

Що ж тоді є новонародження? Воно є божественною переміною особистості та характеру людини, в якій вона отримує божеську природу. "Усе, що потрібне для життя та побожності, подала нам Його Божка сила пізнання Того, Хто покликав нас славою та чеснотою. Через них даровані нам цінні та великі обітниці, щоб ними ви стали учасниками Божої Істоти, утікаючи від пожадливого світового тління" (2 Пет. 1:3-4). Це є могутня дія Божої сили, яка воскрешає духа людини до нового, святого, духовного і чистого життя. Щоб Бог був нашим Батьком, потрібно народитися від Нього. Це є велике Боже чудо, велика потреба кожного з нас, велика можливість і великий привілей для всіх людей.

Новонародження є докорінна, цілковита переміна. Коли хто є Христів — він є новою людиною; він є новим творивом, створеним за новим взірцем. Старий спосіб життя, старі ідеї, старий світогляд, старі бажання відходять геть, а на їхнє місце Бог дає новонародженому все нове. Духов-

на зима, ніч і смерть змінюються на весну, на день і на життя. Відновлення особистості є досконале, а переміна характеру є повна. Новонароджений стає новою людиною з новим початком та з новою метою життя, а старого немовби не було ніколи, бо воно є забране геть.

Новонародження — це свідомо переміна, в якій нема ні крихітки ілюзії або самообману. Хоч надприродного процесу Божого чуда не можна докладно зрозуміти ані пояснити природними категоріями, він є однак же так дійсний, як дійсна була переміна сліпонародженого, який сказав: "Одне знаю, що я був сліпий, — тепер бачу!" (Ів. 9:25). Новонародження є так реальне, як реальне є життя і свідчення кожного правдивого віруючого в Христа, відкупленого Його кров'ю: "Ми знаємо, що ми перейшли від смерті в життя!" (1 Ів. 3:14). "Ми знаємо, що кожен, хто народився від Бога, не грішить, але, хто народився від Бога, той себе береже, і лукавий його не торкається" (1 Ів. 5:18).

О, як це важливо допевнитися того великого чуда в своїм житті, щоб не жити в самообмані! Ви напевно кажете: "Але я є християнином!" Не річ у тому, що ви думаєте і кажете про себе, але важливим є те, що Бог думає про вас і чи ви є відроджений від Бога християнин. Чи сталося коли у вашому житті це велике чудо докорінної переміни вашого духа, вашого серця, чи, можливо, ви тільки погодилися у вашо-

му житті бути християнином, членом даної церковної організації? Ви можете бути на списку членства найкращої Церкви, якої члени є відродженими християнами, але чи допевнилися ви того особисто, що ви новонароджений християнин і що ваше ім'я записане в книзі Агнця Нового Заповіту — Господа нашого Ісуса Христа? Він вимагає, щоб кожний християнин перед тим, як він себе назве таким чудовим ім'ям, був новонародже-

ний, який знає Бога правдиво та реально в своїм щоденнім житті, який має з Ним якнайтіснішу спільність, який любить Його над усе в цьому світі та який служить Йому добровільно, вірно й саможертвенно. Якщо ви ще не певні щодо того чуда у вашому житті, то прийдіть до Христа, до вашого Спасителя тепер і в щирім покаянні віддайте себе Йому на ту велику й чудову перемену вашого духа і душі!
(Далі буде).

I. Думич

ЩАСЛИВИ МИРОТВОРЦІ

Христос, говорячи про щастя людини, у Своїй Нагірній проповіді сказав: "Блаженні миротворці, бо вони синами Божими названі будуть" (Мт. 5:9).

Проблема сварки, незгоди та убивства почалась давно, коли Каїн, через заздрість, убив брата свого Авеля. Відтоді боротьба, війни, убивства продовжуються аж досі. Історики доводять, що за минулі 4000 років лише протягом 300 років був мир, а решта війни. І це є доказом страшенного зіпсуття в цьому світі, де панує велика жадоба знищення та убивства. Хтось сказав, що коли б прийшла людина з іншої планети, аби розвідати про найбільшу індустрію на землі, то вона без сумніву сказала б, що війна

найбільша індустрія в усіх державах світу. Найбільші видатки йдуть на виготовлення різної зброї для майбутньої війни. Вона сказала б, що народи нашої планети є надто самолюбні, заздрісні, зажерливі і не вміють жити в мирі.

Очевидно, головна причина в тому, що люди не мають миру з Богом. Мир є чимсь більшим, ніж три маленькі букви. Це не є тимчасове припинення ворожнечі, або холодної чи гарячої війни. Мир є щось позитивне. Це є спільність людини з Богом. А ця спільність є можлива лише через жертву Голгофи, як написано: "Він бо наш мир" (Еф. 2:14).

Потрібно зрозуміти, що Бог не був ворогом людини ніколи, але

людина за своїм власним вибором стала ворогом Божим. А це сталося тоді, коли перші люди, послухавшись сатани, спротивились волі Божій.

Історія оповідає нам про даремні зусилля людей, щоб жити щасливо і мирно без Бога. Коли народ ізраїльський відвернувся від Бога і почав служити ідолам, то загубив мир, став жертвою інших народів, або провадив війни. Кожен крок людини від Бога є кроком до конфлікту і трагедії.

Ми готові запитатись: Де починається це миротворство, що веде до щастя? Де криється таємниця цього правдивого, тривкого миру цілих держав, та окремої людини? Люди пробують знайти цей мир різними дорогами. Одні шукають миру дорогою війни, що є найбільш трагічною дорогою. Бо все, що війна приносить, то це смерть, жакливі страждання, горе, сльози і бідування. Інші шукають миру дорогою мирових конференцій. Але безуспішно. Це нагадує латання миру, і то на дуже короткий час.

Інші думають, що багатство є найкраща дорога до миру. І вони докладають усіх сил, щоб набути це багатство. Але коли досягнуть бажаної цілі, тоді переконуються, що і багатство не принесло їм миру.

Як же тоді знайти цей мир? Людина не матиме миру, аж поки не знайде його в Господа Ісуса Христа: "Він бо наш мир". Він є "Князь миру" (Іс. 9:4). Ап. Павло так написав: "А Сам Господь миру нехай завжди дасть вам мир усяким способом" (2 Сол.

3:16). Христос усіх закликає, щоб прийняли цей мир, словами: "Прийдіть до Мене, усі стурдовані та обтяжені, — і Я вас заспокою!" (Мт. 11:28).

Боротьба людини з людиною є одночасно конфліктом проти Бога. Доки людина не прийде до Христа, щоб через Нього примиритися з Отцем Небесним, доти вона не матиме миру і з своїм ближнім.

Щоб знайти цей мир, то найперше потрібно залишити своє протиставлення Христу. Можливо, що Бог уже багато разів промовляв до вас через Біблію, через Церкву, через проповідь та через ваших знайомих, щоб ви прийшли до Христа й отримали цей мир, який Христос бажає дати вам. Але якщо ви протиставитесь волі Його, то ви цього миру не одержите ніколи.

Другий необхідний крок до миру — це покоритися Господеві, як написано: "Покоріться Господеві, і увійдіть до святині Його, яку Він освятив навіки, і служіть Господеві Богу вашому" (2 Хр. 30:8).

Слід згадати, що мир, який запланує в серці, коли людина прийме Христа, є одним з найбільших скарбів духовних, що людина може мати. Знати Христа — це найбільше багатство, і ті, що це багатство набули, є безмежно щасливі.

Властивістю Божого миру є те, що він повний активності та служіння Господеві. Усі ті, хто піддаються волі Господній, отримують силу Святого Духа для служіння. Бо коли ми вже примирені з

Богом, і мир Божий наповнює наше серце, то в нас буде бажання показати іншим цю дорогу, що веде до джерела миру — Христа.

Кожна віруюча в Христа, примирена з Богом людина стає миротворцем, і знаходиться в числі тих щасливих, про яких сказав Христос: "Блаженні миротворці".

Життя миру розпочинається від нашого дому. Адже зрозуміло, ми не можемо навести мир в інших домах, як у своєму домі ми не здатні цього зробити. Іноді трапляються такі миротворці, що мають різні поради, як запровадити мир у державі, в суспільстві, в Церкві, а у власному домі не можуть прийти до миру.

Домів без миру є дуже багато. У багатьох домах наче в пеклі. Там повно незадоволення, нарікання, сварок, клопотів. Багато хто думають, що коли б вони мали кращу хату, в кращій околиці, нову автомашину, гроші в банку, то був би у них мир. Але коли все це набудуть, то все-таки миру нема. А це тому, що без Христа миру нема. "Він бо наш мир". Мир у родині панує тоді, коли там перебуває Христос.

Друге, ми повинні дбати про мир у Церкві. Ми читаємо в Євангелії від Луки, що одного дня Йосип і Марія загубили Ісуса. І де вони загубили Його? Здається, в найпевнішому місці, а саме — у храмі. Звучить досить дивно. Але є багато людей, які загубили Ісуса в Церкві. Дехто загубили Ісуса у боротьбі за першість. Інші загубили Ісуса у своїх проповідях, бо не пішли за прикла-

дом апостола Павла, який сказав: "Я надумавсь нічого між вами не знати, крім Ісуса Христа, і Того розп'ятого" (1 Кор. 2:2). Багато хто забувають слова Божі, які промовив Бог до Мойсея біля палаючого куща: "Те місце, на якому стоїш ти, — земля це свята!" (2 М. 3:5). Ще інші загубили Ісуса в їхньому жертвуванні на справи Божі. Замість того, щоб робити так, як Слово Боже велить: "Все, що тільки робите словом чи ділом, все на Божу славу робіть", часто роблять, щоб собі славу здобути. Забувають, що Господь Ісус Христос дав пересторогу: "Отож, коли чиниш ти милостиню, не сурми перед себе, як то роблять оті лицемери, щоб хвалили їх люди. Щоб тасмна була твоя милостиня, а Отець твій, побачить тасмне, віддасть тобі явно" (Мт. 6:2, 4).

Третє, за Словом Божим, ми повинні дбати про мир з усіма (Єв. 12:14). Ап. Павло говорить: "Між собою заховуйте мир!" (1 Сол. 5:13). "Царство Боже є мир" (Рим. 14:17). "Бо покликав нас Бог до миру" (1 Кор. 7:15). "Мир Божий хай береже серця ваші" (Фил. 4:7).

Впертість є найбільшим ворогом спільного миру, — коли один не хоче зрозуміти іншого, коли кожен при своєму стоїть, і ані кроку не поступиться. Апостол Павло радить, щоб жити нам у мирі, то потрібно почати від себе: "Коли ж можливо, якщо це залежить від вас, — живіть у мирі з усіма людьми!" (Рим. 12:18). Христос сказав: "Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам

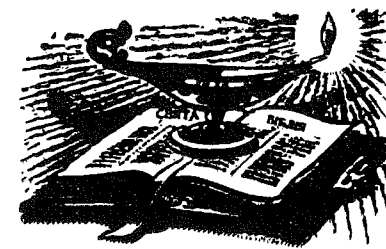
люди, те саме чиніть їм і ви" (Мт. 7:12). Отож, коли ми бажаємо миру з певною людиною, то, за Словом Божим, ми повинні перший крок зробити.

Бути миротворцем — це благословенний дар від Господа. Бо людина сама миру не зробить, як муляр не збудує стіни без цегли і цементу, і як тесля будинку не збудує без молотка і пилки. Щоб мати мир і бути миротворцем, необхідно знати Того, Хто дає мир, — Христа Ісуса: "Він бо наш мир".

Господь Ісус Христос, коли виходив із цього світу, не залишив

певного матеріального спадку для своїх учнів. Але Він залишив для своїх послідовників щось більше, як срібло, золото, чи земні маєтки, — Він залишив для них Свій мир. Він сказав: "Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю! Я даю вам не так як дає світ" (Ів. 14:27).

І лиш тоді, коли ми приймемо Його, як нашого Спасителя, і коли мир Його запанує у серці нашому, ми зможемо бути миротворцями та учасниками щастя, яке Він обіцяв: "Блаженні миротворці, бо вони синами Божими названі будуть".

ТЕМРЯВА

Темрява землю навкруги покрила,
Зло і ненависть в народах кипить;
Гасне любов, що хоч трохи горіла,
Людство, духовно осліплене, спить.

Світ цей клекоче, метушаться люди,
Ніби бурхливий нічний океан.
Гріх і розпуста ширяє повсюди,
Робиться страшно, густіє туман...

Сурма ось грає — це знову тривога,
Знов нас лякають війною, вогнем...
Ми залишили Предвічного Бога,
Хоч язиком ще Його визнаєм.

ДРУГИЙ ПРИХІД ХРИСТА

(Продовження)

Чи ж не лякає нас шлях до безодні?
Чи ж не турбує нам душу відчай?
Ми, як юдеї, кричали б сьогодні:
“Смерть для Ісуса! Варавву нам дай!”

Поки кипить наше серце злобою,
Поки в нім Бога живого нема, —
Ми не зазнаємо щастя й спокою,
Світ і життя для нас дійсна тюрма.

В нашій мандрівці не раз ми зустріли
Злидні, і горе, і голод, і смерть.
Випадок? Ні, — ми на те заслужили,
Але Господь нас не вигубив щерть.

Він полюбив нас, як мати дитину,
Наші провини і гріх нам простив,
З неба на землю прислав Свого Сина
Вмерти за нас, аби кожен з нас жив.

Нині Спаситель усіх закликає:
“Змучені горем, до Мене прийдіть!
Вічне життя вас у небі чекає!
Спокій і щастя навіки прийміть!”

Небо Своє нам Спаситель дарує!
Браття, вставаймо, то ж годі нам спати!
Він нас для праці давно потребує.
Просить, щоб серце для Нього віддати.

Адам Штурма

Різні ставлення до пророцтв

У чотири різні способи люди ставляться до блаженної вістки про Другий прихід Христа по Церкву і на землю, щоб царювати.

1. СТАВЛЕННЯ ВОРОЖЕ

Вороже ставлення до Христа було знане під час Його Першого приходу. Його вороги хотіли вбити Його та спричинилися до Його розп'яття на хресті Голгофи. У наші дні є також люди, що ставляться цілком вороже до Бога та до Його Сина — Ісуса Христа, і переслідують Його вірних. Вони ненавидять вістку про Другий прихід Христа, бо тоді буде кінець їхньому безправ'ю та насильству.

2. СТАВЛЕННЯ БАЙДУЖНЕ

Байдужне ставлення до Бога та до спасіння своєї душі є найбільш поширене серед людей у наші дні. Байдужні люди до Приходу Христа зайнялися виключно своїми особистими справами, і вони не знають, коли, як і чому прийде Христос на цю землю знову.

3. СТАВЛЕННЯ СТРАХУ

Ставлення страху є також знане між людьми і вони не хочуть слухати вістку про Другий прихід Христа; вони бояться зустрі-

чі з Христом, бо знають, що Він прийде як Суддя, і що Він є як розтоплюючий огонь.

Але ставлення вороже не відкладе з'явлення Спасителя, ставлення байдужне не порушить того факту, а ставлення страху не змінить його суворости.

4. СТАВЛЕННЯ ЛЮБОВИ

До Христа найкраще зайняти ставлення любови і з великим очікуванням і тугою прагнути Його Другого приходу. Нема нічого кращого, як тепер, чекаючи на Його прихід, завзято працювати і докладати всіх старань, щоб прискорити настання дня Його славного приходу по Свою улюблену Церкву.

Чому правдиві християни люблять науку про Другий прихід Христа? Чому вони так дуже бажають скорого з'явлення Його слави?

а. БО БОГ ЛЮБИТЬ ЦЕ. Про прихід Господа згадується у Біблії дуже часто. Найбільше написано про це в Новому Заповіті. Ні одна тема не наводиться так багато разів, як тема про Другий прихід Христа. Про хрещення читаємо 19 разів у семи посланнях, але ані разу не згадується у 14 посланнях із загального числа 21-го апостольського послання. Господня вечеря згадується 6 разів у цілому Новому Заповіті й тільки один раз у всіх посланнях.

Але прихід Христа згаданий у Новому Заповіті аж 318 разів. З того бачимо, що на кожних 25 віршів у Новому Заповіті один вірш говорить про з'явлення Ісуса на землю другий раз.

б. ЦЕ Є ОЧИЩУЮЧА СИЛА. Очікування віруючого на Другий прихід Христа є йому очищуючою силою, бо він надіється бачити Господа і бути з Ним у вічності, тому очищає себе: "І кожен, хто має на Нього надію оцю, очищає себе так же само, як чистий і Він" (1 Ів. 3:3).

Чекаючи на зустріч з Христом, християнин довготерпить: "Отож, браття, довготерпіть аж до приходу Господа!.. Довготерпіть же й ви, зміцніть ваші серця, бо наблизився прихід Господній!" (Як. 5:7-8). Християнин також дбає про лагідність у своїм поведженні та в своїм мовленні: "Ваша лагідність хай буде відома всім людям. Господь близько!" (Фил. 4:5). Християнин також дбає про любов у відношенні до ближніх, усуває різні спірні справи, дбає про чистоту та святість у своїм житті та старається принести плоди духовної праці для Христа: "І молось я про те, щоб ваша любов примножилась ще більше та більше в пізнанні й усякім дослідженні, щоб ви досліджували те, що краще, щоб чисті та цілі були Христового дня, наповнені плодів праведности через Ісуса Христа на славу та на хвалу Божу" (Фил. 1:9-11).

в. ЦЕ ПОСОБЛЮЄ ДЛЯ ОХОРОНИ ВІД ПОМИЛОК. Хто любить прихід Христа, — читає

Слово Боже — Біблію, і завжди досліджує її, щоб зростати в Христовім слові щоденно, бо так хотів Христос: "Дослідіть но Писання, бо ви думаєте, що в них маєте вічне життя, — вони ж свідчать про Мене!" (Ів. 6:39). Віруючий може сам переконатися з Біблії, чи те, що він чує від інших людей, є правдиве чи ні, як того допевнялися з Писання веріянці: "Ці були шляхетніші за солунян, — і слова прийняли з повним запалом, і Писання досліджували день-у-день, чи так воно є" (Дії 17:11). Він буде також стояти непохитно на основі віри в Господа Ісуса Христа та Його діла відкуплення: "Ніхто бо не може покласти іншої основи, окрім покладеної, а вона — Ісус Христос" (1 Кор. 3:11).

Грішний світ ненавидить ту важливу правду про Другий прихід Христа. Він не має жодної надії на щось приємне для нього в Христовому приході, крім справедливого Божого суду. Світ засудив Христа на смерть за визнання правди про Себе та про Його Другий прихід у славі та в силі великий: "Первосвященик сказав Йому: "Заприсягаю Тебе Живим Богом, щоб Ти нам сказав, — чи Христос Ти, Син Божий?" — Промовляє до Нього Ісус: "Ти сказав... А навіть повім вам: відтепер ви побачите Людського Сина, що сидітиме праворуч сили Божої, і на хмарах небесних приходитиме!" (Мт. 26:63-64).

Ставлення людей до Христа не змінилося. Вони надалі ненавидять Його та впадають у гнів

при згадці про Його прихід. Правдивий християнин натомисть не тільки цікавиться, але й від серця любить Господа та бажає скорого Його приходу.

г. СВЯТИЙ ДУХ ЛЮБИТЬ ЦЕ. Святий Дух і Церква від початку дня ласки невгомно просять: "Прийди!" (Об. 22:17). І Господь свідчить Церкві: "Так, — незабаром прийду!" (Об. 22:20). "Амінь, — відповідає віруючий, — прийди, Господи Ісусе!"

Багато людей не моляться про скорий і незабарний прихід Ісуса Христа, а це є дуже важливим доказом, що вони не моляться за керуванням Святого Духа. Сьогодні лине багато молитов про власні справи, про свої труднощі, але дуже мало Господь чує таких молитов: "Прийди, Господи Ісусе! Прийди скоро!" Чому люди так не моляться? Христос дає на це відповідь: "Суд же такий, що світло на світ прибуло, люди ж темряву більш полюбили, як світло, — лихі бо були їхні вчинки! Бо кожен, хто робить лихе, ненавидить світло, і не приходять до світла, щоб не зганено вчинків його. А хто робить за правдою, той до світла йде, щоб діла його виявилися, бо зроблені в Бозі вони" (Ів. 3:19-21).

Коли правдиві віруючі з'являються перед Господом у славі Його, для них настане чудова хвилина отримання нагород з руки свого Господа. Вінок нетлінності отримують усі, хто змагався проти гріха: "І кожен змагун від усього стримується; вони ж — щоб тлінний прийняти вінок, але ми — щоб нетлінний" (1 Кор.

9-25). Інші отримують вінок життя за те, що устояли вірними Господеві у спокусах: "Блаженна людина, що витерпить пробу, бо, будучи випробувана, дістане вінця життя, якого Господь обіцяв тим, хто любить Його" (Як. 1:2). Дехто отримає вінця радості за працю спасіння людей від вічної загибелі: "Бо хто ж нам надія, чи радість, чи вінок похвали? Хіба ж то й не ви перед Господом нашим Ісусом у Його приході? Бо ви наша слава та радість!" (1 Сол. 2:19-20). Вінок праведности належить усім, хто від серця полюбив Його славний Другий прихід: "Наостанку мені призначається вінок праведности, якого мені того дня дасть Господь, Суддя праведний: і не тільки мені, але й усім, хто прихід Його полюбив" (2 Тим. 4:8). Вінок слави отримують вірні слуги Христа за душпастирство й опіку над Його громадами відкуплених: "Не пануйте над спадком Божим, але будьте для стада за взір. А коли Архипастир з'явиться, то одержите ви нев'янучого вінця слави" (1 Пет. 5:4).

З приходом Христа кожний отримає свою належну заплату: "Ото, незабаром приходжу, і зо Мною заплата Моя, щоб кожному віддати згідно з ділами його" (Об. 22:12), а також Він каже ще так: "Я прийду незабаром. Тримай, що ти маєш, щоб твого вінця ніхто не забрав!" (Об. 3:11).

г. З ПРИХОДОМ ХРИСТА ЗНИКНЕ ПРОКЛЯТТЯ. Який це буде чудовий і славний час для всього творіння! Гріх приніс з

собою прокляття, руїну і смерть. Наслідком того протягом віків у серцях людських виросло бажання за вигодами, задоволеннями і розкошами не для душі, але для тіла; вони здобуваються найчастіше коштом ближнього. У час приходу Христа на землю другий раз буде забраний геть паразитний спосіб життя у рослинному та тваринному світах, і серед людей його більше не знайдеться. (Пор. Рим. 8:18-25, Іс. 55:13, 11:7).

д. **ПЕРЕМОЖЦІ ЧЕКАЮТЬ НА ОБІТНИЦЮ.** Для переможців Христос дав чудову обітницю співцарювати з Ним у Його Царстві. Престол царювання над народами є даний Христові правом і обітницею: "Він же буде Великий, і Сином Найвищого званий. І повік царюватиме Він у домі Якова, і царюванню Його не буде кінця" (Лк. 1:32-33). Сьогодні Христос є по правici Свого Небесного Отця (Мт. 22:44), але всім, що переможуть спокуси і гріх, Він дасть право співцарювання з Ним: "Переможцеві дам сісти Я на Моєму престолі зо Мною, як і Я переміг був, і з Отцем Своїм сів на престолі Його" (Об. 3:21).

е. **ЦЕ БУДЕ ЧАС ВІЧНОЇ ЗЛУКИ.** З приходом Христа настане чудовий час злуки усіх правдивих християн, бо тоді буде воскресіння всіх праведних у вічне життя (1 Кор. 15:50-51). Настане переміна нашого тіла в нетління, а з тим буде також зустріч і з'єднання всіх віруючих у Христа навіки: "Блаженний і святий, хто має частку в першо-

му воскресінні! Над ними друга смерть не матиме влади, але вони будуть священиками Бога й Христа, і царюватимуть з Ним тисячу років" (Об. 20:6). Як радісно буде зустрінути незчисленну кількість відкуплених Христом, про яких ми читали в Біблії, в історії християнської Церкви, про яких ми чули з оповідань і з описів інших віруючих, не бачивши їх у тілі, але радіючи їхньою вірою, посвятою та перемогою над силами лукавого в цьому грішному та безбожному світі, — ми зможемо зустрінути їх обличчям в обличчя.

є. **ЦЕ БУДЕ ЗАВЕРШЕННЯ СПАСІННЯ ВІРУЮЧИХ.** У спасінні маємо три дуже важливі аспекти: оправдання, праведність і прославлення. Оправдання — це акт Божої ласки під час нашого навернення і віри в Христа, минулий гріх є покритий кров'ю Христа. Праведність — це одежа нова, у якій маємо ходити ціле наше життя й берегти її чистою; Христос — наша праведність через віру в Нього удосконалюється у нас через процес освячення протягом нашого життя. Прославлення отримаємо в Другому приході Христа по Свою Церкву. Про це читаємо в численних місцях Слова Божого: Рим. 8:15-17 і 23, Еф. 1:13-14, 2 Кор. 1:21-22, 5:1-10, Фил. 3:20-21. Тому ми повинні всім нашим серцем і душею любити прихід Господа та бути готовими на ту чудову й славну хвилину: "Бо з'явилася Божа благодать, що спасає всіх людей, і навчає нас, щоб ми відцуравшись безбожності та світ-

ських пожадливоростей, жили помірковано та праведно, і побожно в теперішнім віці, і чекали блаженної надії та з'явлення слави

великого Бога й Спаса нашого Христа Ісуса" (Тита 2:11-13).

(Далі буде).

В. Домашовець.

З В'ЯЗНИЧНОЇ ПОЕЗІЇ

МИКОЛИ РУДЕНКА

Землі масне, родюче тіло
Парує вранці по ярах,
А ситі круки знахабніло
Поживи ждуть на яворах.

Іде кобзар, а трохи збоку,
Сльозу ховаючи в очах,
Іде Мирон повільним кроком
З хрестом на схилених плечах.

І не дивуються з них люди —
Всі почорніли від журби:
По Україні всюди, всюди
Хрести, могили та гроби.

Зупиняться біля криниці
Напитись чистої води —
І вже діди та молодіці
Потроху сходяться туди.

Сліпий кобзар на кобзі грає
Та щось мугиче — не співає.
І кожен очі витирає:
Відібрано у них слова.

Жива душа вже не почує
В людському слові доброти:
За всіх тепер отой віщує,
Що заховався у дроті.

В чаду пекельної геєнни
Усе припинило, все мовчить.
І не злічити убісних,
Могил по селах не злічить.

Ані купити, ні продати, —
Як мовив мудрий Іоанн.
І сонце не освітить хати:
Три пісткі, наче римські дати,
Чадять заховані в туман.

(... Ой, недобра, недобра вість:
Ходить світом пекельний гість —
6 6 6...).

3 поеми "Хрест".

Крах епохи міфів

8.

Смерть псевдобогів

2. Вождь

Пропагандні атрибути “надлюдини”, приписувані “вождю”, мають той магічний вплив на піддатливі маси, що ставлять його поза їхнім критицизмом. При такому порядку речей, усе позитивне відноситься на рахунок заслуг його генія, а все негативне лягає тавром на “підступних ворогів”, і так само звеличує його генія, нібито здатного викривати та знешкоджувати ворожі задуми.

Ленін, не маючи належного досвіду державного діяча, очевидно, розумів значення для себе такого культу, коли на Х з'їзді партії, що відбувся в березні 1921 року, наставляв на прийнятті рішень, спрямованих на закріплення влади партійного апарату над країною та на придушення всякої опозиції в самій партії.

Щоправда, тоді ще в партії знаходились окремі люди, що мислили самостійно і розрізняли трюки пропаганди від дійсності. Вони бачили напромак диктатури і пробували сумлінно перестерігати перед її неминучою небезпекою. Через місяць після Х з'їзду партії, 12 квітня 1921 року, член Центральної контрольної комісії А. Сольц у “Правді” три-вожно писав:

“Непевні наші керівні верхи, і суть цієї непевності має два дже-

рела. Причому я повинен застерегтися, що коли я пишу про верхи, я маю на увазі різні верхи, і маленькі і великі. З одного боку, до нас на керівні посади пролізли шкурницькі елементи, що з особистих своєкорисливих зацікавлень оголосили себе комуністами; з другого, довге перебування при владі в епоху диктатури зробило свій розкладницький вплив і на значну частину старих партійних товаришів.

Звідси бюрократизм, звідси надзвичайно зарозуміле відношення до рядових членів партії і до безпартійних робітничих мас, звідси надзвичайне зловживання своїм привілейованим становищем у справі самопостачання. Випрацювалась і створилась комуністична ієрархічна каста відповідальних працівників із своїми власними груповими зацікавленнями, яка чутливо відноситься до потреб членів своєї групи, терпимо і поблажливо до своїх, так би мовити, “маленьких слабкостей”, — каста, яка має для себе окремі правила, закони, оцінки, що не застосовуються до всіх інших”.

Але голос здорового глузду не міг уже просякнути крізь ту товщу владолюбства, якою так швидко обростає диктаторський режим, і не викликав сподіваної реакції. Зрештою, у кожному відступництві від Бога та Його прав-

ди відбувається послідовний природний процес: “Ото, беззаконня зачне нечестивий, і завагітніє безправ'ям, — і породить неправду” (Псал. 7:15). Це неминучість і кожного нечесного урядування. Влада у всіх людських прошарках — справа надто спокуслива. Не випадково пропозиція: “Це все Тобі дам, якщо впадеш і мені Ти поклонися!” знаходиться між спокушуванням Самого Христа. Христос легко вийшов із спокуси, але не так легко можуть учинити ті, перед очима яких маячить влада привабливим медяником.

Сталін добре засвоїв ленінський курс, щоб не допустити його зміни. Має рацію А. Балабанова, коли пише: “Треба визнати, що без Леніна не було б Сталіна, навіть якщо Сталін — це тільки карикатура на засновника більшовизму. Від самого початку своєї революційної кар'єри Сталін засвоїв теорію і методи Леніна. Правий був Троцький, коли писав, що “не Сталін створив парт-апарат, а парт-апарат створив Сталіна. Парт-апарат дозволив таким людям як Сталін розвивати злобу, притаманну їм від народження. Як інтелектуально незначна людина, Сталін не міг бути новатором, як Ленін. Більшовизм як доктрина, як цілковита протилежність соціалізму — це повністю витвір Леніна. Сталін лише прискорив моральну деградацію режиму, застосовуючи методи, запроваджені Леніном”.

Чи стихійно, чи планово, але ціла ця система укладалась від самого початку за порядком

баньки, до якої вкинуто скорпіонів. Чи усвідомлювали собі організатори революції, чи не усвідомлювали, боротьбі за владу притаманні ті ж нещастя, що і невиліковній хворобі. В Апокаліпсисі це сформульовано так: “Коли хто до полону веде, — сам піде в полон. Коли хто мечем убиває, такий мусить сам бути вбитий мечем!” (Об'яв. 13:10). Звідси, полон і меч невідступні при кремлівському урядуванні.

Для забезпечення свого становища Сталін не нехтував жодними засобами і використовував кожен промах своїх суперників. Його хижий характер не знав ні почуття дружби, ні оцінки заслуг, ні співчуття. Найактивніші діячі режиму та найближче оточення Леніна, як і самого Сталіна, стають жертвами хитро планованого підступу.

Наприклад, на початку 1923 року Політбюро складалося з п'яти осіб, до якого входили: Ленін, Троцький, Зінов'єв, Каменєв і Сталін. Другий після Леніна теоретик партії Бухарін був кандидатом. І як же закінчилась більшості з них їхня політична кар'єра?

Про Л. Троцького 7 листопада 1918 року в московській “Правді” Сталін писав: “Уся праця по практичній організації повстання 25 жовтня (7 листопада 1917 року за новим літочисленням) проходила під безпосереднім керівництвом голови петроградської Ради робітничих і солдатських депутатів товариша Троцького. Можна з певністю сказати, що швидким переходом на сто-

рону Рад гарнізону та вмілою підготовкою роботи Військово-революційного комітету партія зобов'язана найперше і головним чином товаришу Троцькому”.

Недивлячись на визнані заслуги, 14 листопада 1927 року Троцького виключили з партії, 11 лютого 1929 року вислали за межі країни, а 21 серпня 1940 року він помер від рани, що йому наніс киркою по голові підсланий убивця.

Виведені на показові судові процеси, обвинувачені в антидержавних переступах, по черзі гинуть під кулями, спрямованими вождем власної партії, Зінов'єв, Камен'єв, Бухарін, а з ними вся верхівка, що могла бути небезпечною для його диктаторських амбіцій. Більше того, кожен такий процес, наче цунамі, проноситься буреломно по країні, спричинюючи скрізь нещастя і горе. Так, через шість днів після розправи з Зінов'євим і Камен'євим, Сталін наказав Ягоді вибрати 5 000 бувших опозиціонерів, які знаходились у в'язницях, таборах і на засланні, і розстріляти без слідства та суду. Із 139 членів і кандидатів партійного ЦК XVII з'їзду, 98 були арештовані і розстріляні. Із 1 956 делегатів з правом виборчого чи дорадчого голосу, 1 109 осіб були арештовані та обвинувачені в контрреволюції. Із 31 члена Конституційної комісії, які опрацювали проект Конституції СРСР, що про нього в листопаді 1936 року Сталін доповідав Восьмому з'їздові рад, було розстріляно чи загинуло у в'язницях 15, а один покін-

чив самогубством, не бажаючи потрапити до лабет органів безпеки. Його лють обпалювала вогнем власну рідню, друзів та тих, що підтримували його не за страх, а через рабську згоду. За його розпорядженням арештували сестер його дружини та розстріляли двох його родичів.

2 грудня 1934 року на перших сторінках газет з'явилося урядове повідомлення, що 1 грудня в Ленінграді від руки убивці, “підісланого ворогами робітничого класу”, загинув С. Кіров. “Вірного соратника” поховали за всіма правилами шани. Під час розсліду, як виявилось згодом, трапилися загадкові випадки.

Сталін вирішив допитати Ніколаєва, що стріляв у Кірова, особисто. Він сподівався, що в його присутності той не відважиться назвати тих, що підготували це вбивство. Сталін запитав:

— Чи ви убили Кірова?

— Так, я... — відповів Ніколаєв і впав на коліна.

— Чому ви це зробили?

Ніколаєв показав на начальників у формі НКВС, що стояли за кріслом Сталіна:

— Це вони мене змусили! Чотири місяці вчили стрільбі. Вони сказали мені, що...

Двоє з ромбами на петлицях відділились від сталінської свити і вдарили балакуна по голові рукоятками своїх револьверів.

Присутні запам'ятали крик Ніколаєва: “Вони мене чотири місяці ламали, говорили, що це потрібно партії!”

3 грудня Борисова, начальника особистої охорони Кірова, ве-

зуть у грузовику два агенти державної безпеки на допит. Раптом один із них вириває з рук шофера керівницю і спрямовує на високу глуху стіну складу. Удар, грузовик зупиняється, але ніхто не постраждав. Тоді агент схо-

йшла розправа з тими, що причетні були до їхнього загибелі. Не без підстави, доповідаючи на XX з'їзді про темні справи “вождя”, Хрущов заявив: “Можна припускати, що вони були розстріляні тому, щоб приховати справжніх

гія Красни площі у Москві.

пив залізного лома і міцно вдарив Борисова по голові. Для певності удар повторив. Офіційно ж оголосили, що свідок загинув у автомобільній аварії.

З чийогось відома було знищене все оточення Кірова. Загинули всі свідки вбивства, а тоді при-

організаторів убивства Кірова”. Коли у 1957 році комісія Політбюро прибула до Ленінграда, щоб належно дослідити справу, то шофер, що її возив, прямо відповів: “Що ж тут досліджувати — весь Ленінград знає, що Кірова убив Сталін”.

Що Сталін розраховував здобути із смерті Кірова якнайбільшу політичну вигоду, доводить його спішний наказ органам безпеки розпочати негайно серію політичних процесів та затиснути всю країну в “єжових рукавицях”. За приблизними даними історика Р. Медведева, — у 1936—1939 роках було репресовано від 4 000 000 до 5 000 000 чоловік. У 1937—1938 роках були періоди, коли в одній тільки Москві розстрілювали по 1 000 чоловік щоденно.

Другим, після Кірова, членом Політбюро був С. Орджонікідзе. Він один з оточення Сталіна, що говорив йому “ти”.

Коли сваволя сталінських чисток перейшла своїми розмірами всі, знані в історії, деспотичні буйства, і Павла, старшого брата Орджонікідзе, розстріляли як ворога народу, а на квартирі самого Орджонікідзе був зроблений нічний обшук, то 18 лютого 1937 року Орджонікідзе пішов до приймальні Сталіна. Бесіда продовжувалась до третьої години ночі, після чого Орджонікідзе повернувся додому і схвильовано сказав дружині: “Післязавтра (20 лютого) відкривається Пленум ЦК, і я не зупинюсь перед тим, щоб викрити і вивести його на чисту воду, я не посоромився сказати йому про це, так як я не можу бути учасником кривавих діл...” Протягом решти ночі він працював за письмовим столом і тільки над ранком пішов відпочити.

Наступного дня під вечір, коли нікого з родини не було в квар-

тирі, ввійшов з чорного ходу По-скребишев і, за дорученням Ста-ліна, запропонував Орджонікідзе негайно покінчити з собою, а коли той відмовився виконати цю ганебну вимогу, застрілив його... Рукопис, над яким він працював уночі, безслідно зник.

Коли ж повідомили Сталіна про випадок, і він у супроводі інших прийшов на квартиру, то, глянувши на мертвого, процідив: “Яка міцна була людина, а ось серце не витримало”. Цього було досить, щоб під медичними висновками, що смерть настала від серцевого припадку, стояли підписи наркома охорони здоро-в’я Камінського та ще двох ін-ших лікарів. Пишними похоронами замаскували перед країною кривавий учинок, а тоді тих, що підписали висновки, в тому ж 1937 році розстріляли як “воро-гів народу”.

Тільки пошкоджений злом ро-зум міг дійти до того, аби відпо-відального члена уряду Г. Пет-ровського змусити підписати смертний вирок своєму синові, а тоді бездушно слідкувати за бать-ківським горем; аби прилюдно величати “пролетарського” пись-менника Максима Горького, скласти вину за його смерть на шкідницьке лікування, а тоді роз-стріляти деяких із його праців-ників та близьких людей, включ-но з його особистим секретарем; аби висилати до концентраційно-го табору та видавати на розпра-ву катам родичів своїх співробіт-ників, не дозволяючи заступити-ся за них.

Галас про “сталінське піклу-вання людиною”, очевидно, мав на увазі його нічні бенкетування, а не недолю народу.

Інженер М. Діденко, що в 1932—1933 роках працював у Харкові в управлінні Південної залізниці, оповів у одній із про-грам радіостанції “Свобода”:

“Одного разу мене викликав до свого кабінету начальник до-роги Лівшиц.

— Мені неприємно, — сказав він, — але я змушений послати вас зайнятися спецперевозками. Наша залізниця зобов’язана щоденно давати для ОГПУ півтора-ста вагонів під спецперевозки. Вагони підвозяться нерегулярно. На вашому обов’язку — усунути затримки.

Не відразу я зрозумів, що це були за спецперевозки. Вияви-лось — вивезення трупів людей, що загинули від голоду в містах України...

На Південній залізниці було 27 таких вантажних пунктів. У Хар-кові щоночі навантажували тру-пами до тридцяти вагонів. Не менше і в Полтаві, де трупи скла-далися стосами, як шпали, вздовж залізничної вітки”.

Коли Р. Терехов приїхав з Хар-ківській області, щоб доповісти Сталіну про голод в Україні, Ста-лін тільки глузливо зневажив його: “Нам казали, що ви, това-ришу Терехов, добрий оратор, ви-являється, ви добрий оповідач — вигадали таку казку про голод, думали нас залякати, але — не вийде! Чи не краще вам зали-шити посаду секретаря обкому і ЦК КПУ та піти працювати в Со-

юзі письменників: будете казки писати, а дурні будуть читати...”

Десятки мільйонів жертв в’яз-ниць і концентраційних таборів мучились і гинули поруч із кри-латим сталінським гаслом: “Жи-ти стало краще, товариші. Жити стало веселіше”. У періоді 1934—1953 років одночасно перебувало в ув’язненні 25 мільйонів чоловік. У періоді страшних репресій 1930—1953 років щоденно гинуло в таборах і в’язницях по 400—500 чоловік. У книжці Р. Кон-квеста “Великий терор” наведено текст телеграми Єжова началь-нику НКВС міста Фрунзе: “Вам доручено ліквідувати 10 тисяч ворогів народу. Повідомте вико-нання кодом”. Аналогічні теле-грами були вислані і до багатьох інших міст.

Німецький напад на Радянсь-кий Союз 22 червня 1941 року дав навіть загінотизованим мі-фом Сталіна відчуття, що Сталін зовсім не те, за що його вважали.

Хрущов згадує: “Я знаю, яким героєм він був. Я бачив його, ко-ли він був паралізований від страху перед Гітлером, як кро-лик, загінотизований удавом”.

Майський, радянський посол у Лондоні, пише у своїх мемуарах: “Настав другий день війни — з Москви не було ні звуку, настав третій, четвертий день війни — Москва продовжувала мовчати... Тоді я не знав, що з моменту на-паду Німеччини Сталін зачинив-ся, нікого не бачив і не приймав жодного уділу в вирішенні дер-жавних справ”.

Покращання стану на фронті вернуло втрачений було “вож-

дем" голос. А коли закінчилась війна, всі успіхи і перемоги пішли на його рахунок. До його 70-річчя Мікоян писав у "Правді" від 21 грудня 1949 року: "Керівництво т. Сталіна забезпечило народам нашої країни завоювання великих перемог з найменшими втратами".

"Культ особи" підійнявся на небувалу височину. У Кремлі відчувся різкий поворот до давньої практики чисток. Слідкуючи за сторінками газет, можна було бачити, як розливається повідь сталінської люті. 13 січня 1953 року "Правда" писала: "Деякі люди роблять висновок, що тепер уже минула небезпека шкідництва, шпигунства... Але так думати і розважати можуть тільки праві опортуністи, люди, що стоять на антимарксистському погляді загасання класової боротьби. Вони не розуміють, що наші успіхи ведуть не до загасання, а до загострення боротьби, наскільки сильніше буде наше просування вперед, настільки гострішою буде боротьба ворогів народу".

Рештки старих членів Політбюро все чіткіше уясовували собі, що цим разом їм не вивернутися з вогняного кола, яке швидко стискається. Над Ворошиловим нависла підозра, що він був англійським шпигуном, Молотову і Мікояну знайшлися інші провини, а про Берію Сталін сказав прямо дочці: "Я Берії не довіряю". Тоді у них назріла думка певно захищатись. І "вірні учні" захищались так, як навчилися від свого "дорогого вчителя".

Сталін умирав тяжко і повільно. І помер, без розпоряджень і вказівок, 5 березня 1953 року.

Існує декілька висновків щодо смерті Сталіна. Між ними, очевидно, закріпиться такий, до якого прийшов німецький журнал "Шпігель": "Ціла низка доказів говорить про те, що Сталін у жодному випадку не помер природною смертю, як нас свого часу хотіли запевнити офіційні повідомлення".

До речі, в часі перед його несподіваним захворюванням біля нього не було ні однієї близької йому людини — ні секретаря Поскребишева, ні постійного охоронця генерала Власика, ні особистого лікаря Виноградова, ані когось із дітей. До хворого викликали невідомих лікарів, і то аж на другий день. Більшість із них зникли відразу після смерті Сталіна. Біля хворого вартували тільки Берія, Маленков, Хрущов і Булганін.

З усього зібраного матеріалу "за", не вдаючись у деталі, наведемо пояснення Хрущова на мітингу, скликаному на честь угорської делегації 19 липня 1964 року, що транслювалось московським радіо: "Сталін стріляв по своїх. По ветеранах революції. Тому за це свавілля ми його осуджуємо... Надаремні зусилля тих, які хочуть керівництво змінити в нашій країні і взяти під захист усі зловживання, які зробив Сталін... В історії людства було чимало тиранів жорстоких, але всі вони загинули так само від сокири, як самі свою владу підтримували сокирою".

Минуло ще трохи часу, і світ потрясла ще одна подія: найближчі і, здавалося б, найвірніші з поклонників свого псевдобога виступили прилюдно з демаскуванням його міфу та прийняли

старанно нищити в країні всі сліди його. Як у пророків записано: "Відступлять назад, посоромляться соромом ті, хто надію складав на божка" (Іс. 42:17).

І. Беркута.

Володимир Домашовець

УНІКАЛЬНІ ЧУДА ІСУСА

15.

"І багато було прокажених за Єлисея пророка в Ізраїлі, але жоден із них не очистився, крім Неемана сиріянина". — Лк. 4:27.

І Нееман був би не очистився, коли б не проста порада його слуг, — спробувати вчинити ту малу річ, яку вимагав пророк.

Безвірники, які відкидають надприродні чуда, завжди будуть серед людей, як і будуть самообманені люди, які думають, що саме в їхній силі є чинити чуда. У Біблії читаємо про багато людей, які не вірили в Божу силу чинити це, що для людей неможливе й немислиме. Біблія описує також неправдивих пророків і фальшивих чудотворців, які тільки претендували на володіння надприродною силою, а справді займалися магією.

Уже від давніх часів агностики відкидали можливість чуд і одверто визнавали, що вони не знають Бога, ані Його сили. Агностики — це такий тип людей, які

в ніщо не вірять, тому вони не вірять у живого всемогутнього Бога, вони не приймають жодних доводів філософії і відкидають кожну наукову теорію. Агностик — це людина, яка нічого не знає і нічого знати не хоче.

Інша справа є з релігійними модерністами, бо вони кажуть, що знають і богослов'я і науку. Однак для модерніста, який похилився у бік матеріялістичної філософії, надприродне чудо є абсолютно неможливе з тієї причини, що за його думкою, Бог є дуже обмежений, і він вірить, що Бог не може втручатися в природу та ламати її закони. Внаслідок такого вірування релігійний модерніст відкидає богонатхнення Святого Писання, не приймає достовірним жодного чуда в Біблії, сумнівається в створення сві-

ту Богом, не бере серйозно науки Біблії про божественність Ісуса Христа, глузує з окупного діла Христа на хресті, а кров Агнця Нового Заповіту за ніщо вважає. Справді такі люди, хоч називаються християнами, своїм ставленням до Бога, до Христа, до Біблії та до правдивої Христової Церкви ідеологічно стоять по стороні безвірників і безбожників.

Справжніми ж безвірниками є матеріялісти, для яких єдина реальність тільки матеріальна, а духовний світ, як недійсний, до речі, неіснуючий. Вони заперечують існування Бога й, одночасно, можливість надприродних чуд. Хто обізнаний з різними філософськими напрямками, той добре розуміє, що матеріалізм — фатально хибна філософська система, в якій немає навіть можливості дослідити повноти тієї реальності, яку досвідчує людина в своїм житті, бо духовний аспект її істоти не береться до уваги, або зводиться виключно до вищих складних проявів комплексу тіла людини. Матеріаліст живе в механістичному світі уяви, в якому нема найменшого місця і жодної можливості на будь-яку позаприродну зміну закономірних природних процесів — нескінченних серій причин і наслідків. Хоч у всіх ділянках модерної науки відкинено суворий механістичний принцип пояснення світу, який був побудований на ньютонівській фізиці, й замінено його динамічним, а радше, релятивістським квантовим методом пояснення природних процесів, модерні матеріялісти у цілковито

безвихіднім положенні стараються модифікувати свій погляд на світ і видають себе тільки на по-сміховисько. Так, всупереч матеріалістичній теорії нескінченного існування Всесвіту в його минулому, наука останньої десяти років роздобула переконливі та перевірені докази про абсолютний початок Всесвіту. Сучасна наука має безперечні докази про хвилину створення Всесвіту, які підтверджують теорію великої Експлозії, що її опрацювали в цьому сторіччі такі вчені як Ралф А. Альфер, Роберт С. Бете й Джордж Гамов, що її від початкових букв прізвищ тих вчених у астрономії називають також "Альфа-Бета-Гама Моделем" початку Всесвіту. Розуміючи той факт, що ніщо не може статися самовільно й що перед тим не було матерії, приходимо до єдиного можливого висновку, що Хтось, більший від Всесвіту, мусив створити його з нічого, а це, безперечно, веде нас до першої сторінки Біблії, де є описане перше чудо: "На початку Бог створив небеса та землю" (Бут. 1:1). У цей спосіб пильне досліджування Всесвіту та його природи встановило існування його Творця і засвідчило про його Вседержителя, а матеріалістичні філософи та безвірники зазнали поразку.

Однак за часів Христа були, як і тепер є подібні їм люди, які є незвичайно релігійні, які вірять у Бога, яким здається, що вони саме найкраще служать Богові, але вони є засліплені в схемі свого власного марновірства та від-

кидають Христові чуда. До таких належали фарисеї, які казали про Христа: "Він демонів виганяє не інакше, тільки як Вельзевулом, князем демонів" (Мт. 12:24). Христос відразу вказав їм на брак логіки в їхнім мисленні: "Як може сатана сатану виганяти?.. І коли б сатана сам на себе повстав і поділився, то не зможе встояти він, але згине" (Мк. 3:23, 26). Але Христос поставив їх також перед незаперечною дійсністю: "А коли пальцем Божим виганяю Я демонів, то справді прийшло до вас Боже Царство" (Лк. 11:20).

У наші дні є багато людей, які не вірять у спасенну силу Господа нашого Ісуса Христа, вони по-вигадували свої способи спасіння, а відкинувши спасіння своїх душ через жертву Христа на хресті, гинуть у гріхах на своїх дорогах життя. Від нашої віри в Христові чуда uzдоровлення різних недуг людей та дії Його сили на природний світ залежить також наша віра в Христову силу спасти нас від вічної загибелі, простити наші гріхи й учинити чудо переміни нашої природи та нашого життя: тепер воскресити нас до нового духовного життя (Еф. 1:13-14, 2:1-6) й, остаточно, воскресити наші тіла до вічного життя (Еф. 2:7, Рим. 8:11, 1 Кор. 6:14 і 2 Кор. 6:14).

Бог об'явив Себе Всемогутнім Богом такими словами: "Я—Бог Всемогутній! Ходи перед лицем Моїм і будь непорочний!" (Бут. 17:1). Праведний Йов за натхненням Святого Духа засвідчує про Бога так: "Коли ходить про

силу, то Він Всемогутній" (Йов. 9:19). Якщо ж йдеться про можливість творення надприродних діл у природному світі — справжніх чуд, то Бог каже так: "Ось Я — Господь, Бог кожного тіла: чи для Мене є щось неможливе?" (Єр. 32:27). А в своїй молитві Єремія визнає наступне: "О Господи, Боже! Ти небо та землю створив Своєю потужною силою та Своїм витягненим плечем, — нічого для Тебе нема неможливого!" (Єр. 32:17).

Дух Святий у Новому Заповіті дуже докладно окреслив божественність Особи Господа Ісуса Христа: "Христос, що Він над усіма Бог, благословенний навіки, амінь!" (Рим. 9:5). "Безсумнівно, велика це таємниця благочестя: Хто в тілі з'явився, Той оправданий Духом, ангелам показався, проповідуваний був між народами, увірувано в Нього в світі, Він у славі вознісся!" (1 Ти. 3:16). "Щоб додержав ти заповідь чистою та бездоганною аж до з'явлення Господа нашого Ісуса Христа, що його свого часу покаже блаженний і єдиний міцний, Цар над царями та Пан над панами, Єдиний, що має безсмертя, і живе в неприступному світлі, Якого не бачив ніхто з людей, ані бачити не може. Честь Йому й вічна влада, амінь!" (1 Тим. 6:15-16). Багато місць у кн. Об'явлення свідчать про божественність Особи Господа нашого Ісуса Христа. Тому Він є Бог Всемогутній, — для Нього нема нічого неможливого; Він чинив чуда uzдоровлення тіла, uzдоровлення душі, Він виганяв демонів

з людських сердець, кормив тисячі народу, воскрешав померлих, ходив по воді, втихомирював бурю на морі, уздоровляв дотиком Своєї руки і Своїм словом на відстані, прощав грішникам їхні гріхи та обіцяв їм Царство Боже. Він прощає його гріхи і тепер кожному, хто покається на своїх злих дорогах життя, Він може уздоровити кожного безвірника від його невірства, Він може спасти кожного загинулого від вічної загибелі, Він може визволити кожного невірника сатани з сили його володіння. Святий Дух засвідчує про Христа так: "Тому може Він завжди й спасати тих, хто через Нього до Бога приходить, бо Він завжди живий, щоб за них заступатись" (Євр. 7:25).

І як багато грішників є за наших днів у цьому світі, але ніхто не спасається від вічної загибелі й ніхто не отримує дару вічного життя крім тих, хто вірою прийняв Господа Ісуса Христа за свого особистого Спасителя. Чи покалися вже ви у ваших гріхах і чи прийняли ви Його Спасителем вашої душі?

Христос любить і вас незмірно. У Слові Своїм Він каже: "Я вічною любов'ю тебе полюбив, тому милість тобі виявляю!" (Єр. 31:

3). "Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх" (Ів. 15:13), — а Христос віддав Самого Себе за гріхи всіх людей цього світу, — за мої, і за ваші гріхи Він так важко страждав на хресті Голгофи. "А Бог доводить Свою любов до нас тим, що Христос умер за нас, коли ми були ще грішниками" (Рим. 5:8).

У Своєї незмірної любові до кожного грішника Він просить безнастанно: "Покликуй Мене — і тобі відповім, і тобі розповім про велике та незрозуміле, чого ти не знаєш! (Єр. 33:3). Покличте і ви тепер у щирім покаєнні святе Ім'я Господнє, а Він вчинить і з вами те найбільше чудо, без якого ніхто не може увійти і побачити Царства Божого, — чудо новонародження, про яке Христос говорив колись ученому Никодимові: "Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства... Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не родиться з води й Духа, той не може увійти в Царство Боже... Не дивуйся тому, що сказав Я тобі: Вам необхідно родитись згори!" (Ів. 3:3, 5, 7).

(Далі буде).

У світі цікавого

ЛІКАРНЯ В МУРАШНИКУ

Трималася спека, дощів давно не було, і по гриби ходити — не

варто. Та хіба заядлий грибар усидить дома, якщо випаде віль-

ний деньок? А раптом десь у лісовому вибалочку збереглася вогкість і є гриби!

І от я цілісінькі дві години блукаю лісом з порожнім кошиком. Попереду показалися просвіти поміж деревами. Я підійшов до старої широкої просіки, що перерізала бір на дві частини. На просіках завжди побачиш що-небудь цікаве, і я обережно виглянув з-за товстої сосни. Те, що я побачив, винагородило мене за цілий день блукань і за порожній кошик — зовсім близько у мурашнику борсалася ворона. Спершу я подумав: чи не впала в мурашник поранена ворона і чи не з'їдять її тепер живцем мурашки? Але, придивившись, з подивом зрозумів, що ворона перебуває в мурашнику з доброї волі: вона лягала то на один бік, то на другий і трясла крильми, наче курка, що приймає пилову ванну. Мурашки обліпили ворону з усіх боків і, певно, кусали її немило-

сердно, але вона терпіла. Навіть більше, вона сама ловила мурашок дзьобом і совала їх собі під крила.

Ворона лікувалася!

Кілька хвилин викачувалася ворона в мурашнику, потім пурхнула на гілку, діловито обтрусилася і полетіла.

Ворона та інші птахи користуються мурашниками, щоб позбутися комах-паразитів: мурашки швидко знаходять їх серед пір'я і знищують. Окрім того, мурашина кислота отруйна і для інших комах. Шпачення, що ледве навчилися літати, побачивши мурашок, хапало їх дзьобом і совало собі під крила.

Так само робили пташенята рінника. Сойки, шпаки, трясогузки, дрозди та багато інших птахів користуються мурашниками як лікарнями.

М. Зверев.

"Комора чудес".

ЗВІДУСІЛЬ

• В останні десятиріччя Токіо перетворилося на величезне місто. На площі 580 квадратних кілометрів живе тепер 11,5 мільйона чоловік. Щодня 32 мільйони пасажирів користуються послугами міського транспорту, 60 тисяч таксі мчать вулицями міста. Чотири мільйони житлових будинків і ще півмільйона будівель різного призначення розмістилися на 22 000 кілометрах вулиць.

• Як відомо, крокувати під музику не лише весело, а й легше. Це давно помі-

тили селяни, що мешкають поблизу індійського міста Мурвара. Повертаючись із базару, вони наймають музиканта, і той до самісінького села йде попереду своїх клієнтів і грає веселі марші.

• Огірки — джерело вітамінів та інших поживних речовин, вони багаті також на йод та залізо. Коли огірки чистять, вони втрачають близько 20% своєї ваги, багато корисних речовин і вітамінів. Отже, краще огірки їсти неочищеними, але треба їх добре помити. Вони

містять вітаміни А, В₁, В₂, В₆, а також Н, що добре впливає на шкіру. Ось чому огірки широко застосовують у косметичці. Народна медицина використовує їх для лікування сонячних опіків першого і другого ступеня. Якщо змазати спечену шкіру огірком, вона швидко загоїться.

- У нашого серця, як і в інших внутрішніх органів, є значні силові резерви. Коли ми відпочиваємо, серце, скорочуючись 60—70 разів на хвилину, викидає в аорту 4—5 л крові. Під час фізичного навантаження, наприклад, на бігу, цей об'єм може збільшитись у 9—10 разів, удвоє при цьому частішає пульс, дорівнюючи 180—200 ударам на хвилину. За добу серце здорової людини скорчується в середньому близько 100 000 разів і перегонить до 7 000 л крові.

- Вітакачі з Куби оповідають, що там ще досі харчові продукти видаються по картках. Людині "щасливого життя" там належить на місяць: 4 унції м'яса, 5 фунтів рису, 10 унцій гороху, 6 унцій квасолі, півтора фунта олії, півфунта солі, півфунта цибулі (тільки в сезон) і кусок мила.

- За останні 25 років людство, за підрахунками експертів ООН, витратило понад 40 мільярдів тонн палива — половину того, що спалило за весь попередній час свого існування. І цей процес прискорюється з кожним роком. Щорічно в світі використовується 90 мільйонів тонн мінеральних добрив, 2 млн. тонн отрутохімікатів, промислові підприємства вики-

дають понад 30 млрд. кубометрів неочищених стічних вод, 250 млн. тонн пилу.

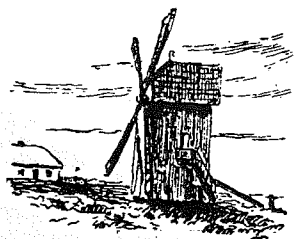
- Домогосподарка Сідан з Парижа звернулась до редакції одного науково-популярного журналу за порадою: "У своєму саду я не можу відрізнити квіти від бур'яну. Що мені робити?" Невдовзі журнал опублікував відповідь: "Вирвіть усе, що росте. Те, що виросте знову, — бур'ян".

- У тютюновому диму виявили понад 600 шкідливих речовин. Серед хворих на рак легень 97 процентів — курці.

- У живородящій рибки чотириочки очі поділені горизонтальною смужечкою шкіри на дві частини. Ця рибка бачить, що діється в повітрі і під водою.

- Потік наукової інформації подвоюється кожні 8—10 років. Спеціаліст, який захотів би бути в курсі всіх новинок, мусив би щотижня перечитувати близько 100 друкованих аркушів. Та коли б він заради цього облишив свої дослідження і весь час присвятив вивченню наукової літератури, то й тоді зміг би осилити не більше 10 процентів виданого.

- У конструкторському бюро одного французького авіаційного заводу висить на стіні величезне зображення джмеля, а під ним — підпис: "Відносно велика вага тіла цієї комахи у порівнянні з малою несучою поверхнею його крил теоретично робить джмеля непристосованим для зльоту. Але джміль цього не знає і, напевно, тому літає".

ЧИ ВИСЛАЛИ ВИ ПЕРЕДПЛАТУ?

Серед теперішнього росту цін журнал "Віра й Наука" потребує Вашої негайної фінансової підтримки.

САХАРА РУХАЄТЬСЯ НА ПІВДЕНЬ

Багаторічні спостереження за Сахарою, які вже давно проводяться вченими, неспростовно підтверджують, що з 1960 р. південний кордон пустелі безперервно пересувається. Причому швидкість ця становить у середньому 9 км на рік.

За останні десять літ процес цей дещо підсилюється. Як наслідок — піски захопили смугу родючої землі завширшки 110 км. Спеціалісти вважають, що раніше, до середини нашого століття, процес руху пустелі в південному напрямку був менш інтенсивним і становив приблизно один кілометр на рік. Активному захопленню Сахарою південних земель, мабуть, сприяють часті й досить сильні північно-західні вітри. Вони завжди приносять із пустелі багато пилу і піску. А вітри ці народжені загальними глобальними змінами клімату в даному районі земної кулі.

ОЗОН ТА ЖИТТЯ

Усім відомо, що без кисню неможливе життя на Землі. Цей один з найпоширеніших елементів іде в основному на дихання.

Та не всі знають, мабуть, що кисень виконує ще інші, не менш важливі для життя функції.

До складу атмосфери входить озон. Він знаходиться головним чином у стратосфері, де на висотах близько 20—30 км. Кількість цього газу в найближчих до нас шарах мізерна. Якби його зібрати побіля поверхні, озонова плівка була б не товще за 3 мм. Та коли б цей покрив зненацька щез, живі істоти на Землі, принаймні на материках, загинули б. Їх спалило б тоді потужне та високоенергійне ультрафіолетове випромінювання нашого світила.

Саме озон поглинає найбільш енергійні сонячні промені і не пропускає їх нижче 20 км. Крім того, встановлено зв'язок між розподілом озону та формуванням погодних процесів.

Але чому розповідь починалась з кисню? Дуже просто, адже озон в атмосфері утворюється з кисню під дією ультрафіолетових променів. Його молекула складається з трьох кисневих атомів.

Такий невтомний трудівник кисень!